2023/2668

30.11.2023

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2023/2668

ze dne 22. listopadu 2023,

kterou se mění směrnice 2009/148/ES o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí azbestu při práci

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 153 odst. 2 písm. b) ve spojení s čl. 153 odst. 1 písm. a) této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ([1]),

s ohledem na stanovisko Výboru regionů ([2]),

v souladu s řádným legislativním postupem ([3]),

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Cílem směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/148/ES ([4]) je chránit zaměstnance před riziky ohrožujícími jejich bezpečnost a zdraví v důsledku expozice azbestu při práci. Jednotná úroveň ochrany před riziky spojenými s expozicí azbestu při práci je v uvedené směrnici stanovena rámcem obecných zásad, které členským státům umožňují zajistit jednotné uplatňování minimálních požadavků. Cílem těchto minimálních požadavků je chránit zaměstnance na úrovni Unie, přičemž členské státy mohou zavést přísnější ustanovení.

(2) Ustanovení této směrnice by se měla použít, aniž by byla dotčena ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/37/ES ([5]), která jsou z hlediska ochrany zdraví a bezpečnosti při práci pro zaměstnance příznivější.

(3) Azbest je vysoce nebezpečná karcinogenní látka, která stále ovlivňuje různá hospodářská odvětví, jako jsou renovace budov, těžba a dobývání, nakládání s odpady a hašení požárů, ve kterých jsou zaměstnanci vystaveni vysokému riziku expozice. Azbest je klasifikován jako karcinogen kategorie 1 A podle části 3 přílohy VI nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ([6]). Podle evropských statistik nemocí z povolání je zdaleka nejčastější příčinou vzniku rakoviny související s výkonem povolání, přičemž souvislost s expozicí azbestu je v členských státech uznána až u 78 % případů rakoviny souvisejících s výkonem povolání. Vdechování azbestových vláken rozptýlených ve vzduchu může vyvolat závažná onemocnění, jako jsou mezoteliom a rakovina plic, a první příznaky onemocnění se mohou projevit v průměru až po 30 letech od okamžiku expozice, což nakonec vede k úmrtím souvisejícím s výkonem povolání. Tato směrnice se proto vztahuje na všechny činnosti, včetně stavebních, renovačních a demoličních prací, nakládání s odpady, těžby a hašení požárů, během nichž zaměstnanci jsou nebo mohou být při výkonu práce vystaveni azbestovému prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují.

([1]) Úř. věst. C 100, 16.3.2023, s. 118.
([2]) Úř. věst. C 188, 30.5.2023, s. 70.
([3]) Postoj Evropského parlamentu ze dne 3. října 2023 (dosud nezveřejněný v Úředním věstníku) a rozhodnutí Rady ze dne 23. října 2023.
([4]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/148/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí azbestu při práci (Úř. věst. L 330, 16.12.2009, s. 28).
([5]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/37/ES ze dne 29. dubna 2004 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům, mutagenům nebo reprotoxickým látkám při práci (šestá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice Rady 89/391/EHS) (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 50).
([6]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006 (Úř. věst. L 353, 31.12.2008, s. 1).

(4) V souladu s přístupem „zdraví ve všech politikách“ má ochrana zdraví zaměstnanců před expozicí azbestu průřezový charakter a souvisí s řadou politik a činností Unie, zejména v oblasti životního prostředí, v jejichž rámci by činnost Unie měla mimo jiné přispívat k ochraně lidského zdraví. Unie má rovněž plnit důležitou úlohu na mezinárodní úrovni, kde by měla jít při prevenci onemocnění souvisejících s azbestem příkladem a společně s dalšími mezinárodními organizacemi a třetími zeměmi usilovat o celosvětový zákaz azbestu. Kromě toho se tato směrnice uplatňuje v součinnosti s dalšími iniciativami Unie.

(5) Existují expozice azbestu, které nejsou důsledkem aktivní manipulace s azbestem. K těmto typům expozice patří pasivní expozice, při níž jsou azbestu vystaveni zaměstnanci, kteří pracují buď v blízkosti osoby, jež pracuje s materiály, které azbest obsahují, nebo v prostorách, kde dochází k degradaci materiálů obsahujících azbest v konstrukci budov, a druhotná expozice, při níž jsou osoby vystaveny azbestovým vláknům, která jsou domů přinášeny profesně exponovanými osobami, nejčastěji na oděvu nebo ve vlasech. Pasivní i druhotná expozice mohou mít závažné dopady na zdraví. Ačkoli byly v Unii všechny formy azbestu zakázány, azbest se stále vyskytuje v některých konstrukcích, zejména v budovách postavených před jeho zákazem, což může vést k expozici při práci i mimo ni, pokud jsou materiály, které azbest obsahují, v budově narušeny nebo poškozeny. Předcházení expozici azbestu v jakékoli formě je proto i nadále naprosto nezbytné. Pokud jde o pasivní expozici zaměstnanců azbestu, směrnice Rady 89/391/EHS ([7]) a směrnice 2009/148/ES vyžadují, aby zaměstnavatelé měli k dispozici hodnocení všech rizik pro bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci na základě určení možných nebezpečí, včetně rizik vyplývajících z pasivní expozice azbestu, a aby zavedli nezbytná preventivní a ochranná opatření na ochranu bezpečnosti a zdraví zaměstnanců, přičemž v první řadě je vždy nutné přijmout opatření na předcházení rizikům. Pokud jde o druhotnou expozici azbestu nebo materiálům, které azbest obsahují, jsou požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci stanovené v této směrnici důležitými prostředky, jak se této expozici vyhnout.

(6) Určitými druhy expozice azbestu, včetně druhotné expozice, jsou obzvláště ohroženy ženy. Z hlediska monitorování, diagnostikování, léčby a uznávání onemocnění souvisejících s azbestem je genderové rozdělení činností na pracovišti jedním z rizikových faktorů. Je proto nezbytné, aby za účelem lepší prevence onemocnění způsobených expozicí azbestu a jejich účinnějšího odhalování byly zohledňovány genderové rozdíly při expozici azbestu a v případě zdravotních komplikací jí způsobených.

(7) V návaznosti na vědecký a technologický vývoj v této oblasti existuje prostor pro zlepšení ochrany zaměstnanců vystavených azbestu, a tím i pro snížení pravděpodobnosti, že zaměstnanci vystavení azbestu onemocní nemocemi souvisejícími s azbestem. U azbestu, který je karcinogenem bez stanovené prahové hodnoty, není z vědeckého hlediska možné určit hodnotu, pod kterou by expozice nevedla k nepříznivým účinkům na zdraví. Místo toho lze stanovit vztah mezi expozicí a rizikem, který usnadňuje stanovení limitní hodnoty profesní expozice (dále jen „limitní hodnota“) tím, že zohledňuje přijatelnou úroveň nadměrného rizika. V důsledku toho by měly být limitní hodnota a metodika měření přítomnosti azbestu revidovány, aby se riziko omezilo snížením úrovně expozice, a zaměstnanci tak byli lépe chráněni před nemocemi z povolání způsobenými azbestem.

(8) Odchylka od některých ustanovení směrnice 2009/148/ES pro sporadickou expozici a expozici nízké intenzity stanovená v uvedené směrnici by se neměla vztahovat na karcinogeny bez prahových hodnot, jako je azbest, pokud jde o požadavky na záznam expozice ve speciálním seznamu a lékařský dohled nad zaměstnanci stanovené v uvedené směrnici.

(9) Evropský plán boje proti rakovině, předložený ve sdělení Komise ze dne 3. února 2021, potvrzuje, že jsou zapotřebí opatření v oblasti ochrany zaměstnanců před karcinogenními látkami. Lepší ochrana zaměstnanců vystavených azbestu je důležitá rovněž v souvislosti s ekologickou transformací a prováděním Zelené dohody pro Evropu, včetně zejména renovační vlny pro Evropu, která byla spuštěna sdělením Komise ze dne 14. října 2020. Doporučení občanů v rámci Konference o budoucnosti Evropy, která probíhala od dubna 2021 do května 2022, rovněž zdůraznila význam spravedlivých pracovních podmínek, zejména revize směrnice 2009/148/ES.

([7]) Směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci (Úř. věst. L 183, 29.6.1989, s. 1).

(10) V rámci renovační vlny pro Evropu, jejímž cílem je dekarbonizace budov, boj proti energetické chudobě a posílení svrchovanosti Unie prostřednictvím energetické účinnosti, je nezbytné, aby prioritou bylo bezpečné odstraňování a likvidace materiálů, které azbest obsahují, neboť opravy, údržba, zapouzdření nebo zatěsnění mohou vést k tomu, že se odstranění těchto materiálů odloží, což může následně prodlužovat rizika expozice zaměstnanců. Zaměstnavatelé by proto měli vždy, když posuzují, zda nějaká činnost zahrnuje nebo pravděpodobně bude zahrnovat riziko expozice azbestu nebo materiálům, které azbest obsahují, přednostně zvažovat možnost úplného odstranění azbestu před jakoukoli jinou manipulací, je-li to proveditelné a přínosné z hlediska ochrany zaměstnanců. Kromě toho je naléhavě třeba proškolit zaměstnance, kteří jsou nebo pravděpodobně budou vystaveni azbestu. Za účelem zajištění minimálních požadavků na kvalitní školení by měly být v příloze směrnice 2009/148/ES stanoveny minimální požadavky na zaškolení zaměstnanců, včetně zvláštních požadavků na zaměstnance podniků, které se specializují na odstraňování azbestu.

(11) Závazná limitní hodnota pro azbest, která nemá být překročena, je důležitou součástí obecných opatření na ochranu zaměstnanců stanovených směrnicí 2009/148/ES, a to vedle vhodných opatření k řízení rizik a poskytování odpovídajících ochranných prostředků dýchacích cest a dalších osobních ochranných prostředků.

(12) Limitní hodnota pro azbest stanovená ve směrnici 2009/148/ES by měla být revidována s ohledem na hodnocení Komise a nejnovější vědecké důkazy a technické údaje. K zavedení této revidované limitní hodnoty ve všech členských státech jsou zapotřebí posílená preventivní a ochranná opatření.

(13) V této směrnici by měla být stanovena revidovaná limitní hodnota s ohledem na dostupné informace, včetně aktuálních vědeckých důkazů o dopadech na zdraví a technických údajů, na základě důkladného posouzení socioekonomického dopadu a dostupnosti protokolů a technik měření expozice na pracovišti. Tyto informace by měly vycházet ze stanovisek Výboru pro posuzování rizik Evropské agentury pro chemické látky, zřízené nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ([8]), a ze stanovisek Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, zřízeného rozhodnutím Rady ze dne 22. července 2003 ([9]).

(14) Stávající dostupné technologie měření azbestových vláken neumožňují měření při velmi nízkých koncentracích, kdy jsou počítána tenká vlákna. Za účelem zajištění vysoké úrovně ochrany zdraví zaměstnanců a při řádném zvážení proveditelnosti měření je proto při použití těchto technologií nezbytné se rozhodnout, zda počítat tenká vlákna, nebo zda použít nízké koncentrační limity. Některé členské státy se rozhodly pro nižší limitní hodnotu bez započítání tenčích vláken, zatímco jiné zvolily vyšší limitní hodnotu a počítají tenká vlákna. Aby byl zaručen vyvážený přístup, měly by být stanoveny různé limitní hodnoty podle velikosti vláken zohledňovaných pro účely měření koncentrace azbestových vláken ve vzduchu, totiž vláken o šířce mezi 0,2 a 3 mikrometry, jakož i, od okamžiku technologického přechodu na elektronovou mikroskopii, vláken o šířce menší než 0,2 mikrometru.

(15) S přihlédnutím k relevantním vědeckým poznatkům a vyváženému přístupu, který současně zajistí odpovídající ochranu zaměstnanců na úrovni Unie, by měly být stanoveny revidované limitní hodnoty, jež by se v závislosti na metodě počítání vláken používané v konkrétním členském státě měly rovnat 0,002 vlákna na cm^3, pokud se počítají vlákna o šířce 0,2 až 3 mikrometry, nebo 0,01 vlákna na cm^3, pokud se počítají rovněž vlákna o šířce menší než 0,2 mikrometru, a to jako časově vážený průměr (TWA) za 8 hodin.

([8]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (REACH), o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES (Úř. věst. L 396, 30.12.2006, s. 1).

([9]) Rozhodnutí Rady ze dne 22. července 2003, kterým se zřizuje Poradní výbor pro bezpečnost a zdraví při práci (Úř. věst. C 218, 13.9.2003, s. 1).

(16) Komise rovněž provedla dvoufázovou konzultaci se sociálními partnery na úrovni Unie v souladu s článkem 154 Smlouvy o fungování Evropské unie. Konzultovala rovněž Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, který přijal stanovisko poskytující informace pro úspěšné zavedení revidovaných možností pro limitní hodnoty. Evropský parlament přijal dne 20. října 2021 usnesení ([10]), v němž vyzývá k předložení návrhu na aktualizaci směrnice 2009/148/ES s cílem posílit opatření Unie na ochranu zaměstnanců před hrozbou azbestu.

(17) Ačkoli optická mikroskopie neumožňuje počítání nejtenčích vláken škodlivých pro zdraví, je v současnosti nejpoužívanější metodou pro pravidelná měření azbestu. Vzhledem k tomu, že je možné změřit limitní hodnotu na úrovni 0,01 vlákna na cm^3 pomocí mikroskopie s fázovým kontrastem (PCM), není pro zavedení této limitní hodnoty nutné žádné přechodné období. V souladu se stanoviskem Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci by měla být používána modernější a citlivější metoda založená na elektronové mikroskopii nebo na jakékoli jiné metodě poskytující rovnocenné nebo přesnější výsledky. Přitom je třeba zohlednit, že je zapotřebí přiměřená lhůta na technické přizpůsobení a větší soudržnost mezi různými metodikami, které se v současné době v Unii používají. S cílem poskytnout dostatečný čas na splnění nových požadavků týkajících se měření azbestových vláken by měla být stanovena šestiletá lhůta pro provedení. Komise má dobré předpoklady k tomu, aby členské státy podporovala a byla jim nápomocna, pokud jde o nahrazení metodiky, zejména vypracováním pokynů.

(18) Měření azbestových vláken ve vzduchu pomocí analytických metod založených na elektronové mikroskopii by představovalo významné zlepšení monitorování azbestu, neboť umožňuje započítání tenčích vláken. Přechod na elektronovou mikroskopii, nebo jakoukoli jinou metodu poskytující rovnocenné nebo přesnější výsledky, by mohl vést k identifikaci podstatně většího počtu vláken, než jsou vlákna detekovaná pomocí PCM. Členské státy a zaměstnavatelé potřebují určitou dobu, aby získali zkušenosti s počítáním vláken pomocí elektronové mikroskopie, zavedli zdokonalená preventivní opatření a shromáždili nové údaje o expozici získané z kombinovaného uplatňování limitní hodnoty a metody založené na elektronové mikroskopii. Tyto zkušenosti budou důležité pro připravení cesty pro posouzení proveditelnosti dalšího snížení limitních hodnot.

(19) Odběr vzorků azbestu by měl odpovídat osobní expozici zaměstnance azbestu. Vzorky by proto měly být odebírány v pravidelných intervalech během konkrétních operačních fází v reprezentativních a realistických situacích, kdy jsou zaměstnanci vystaveni azbestovému prachu.

(20) S ohledem na požadavky na minimalizaci expozice stanovené ve směrnicích 2009/148/ES a 2004/37/ES by zaměstnavatelé měli zajistit, aby rizika spojená s expozicí zaměstnanců azbestu při práci byla snížena na minimum a v každém případě na nejnižší technicky možnou úroveň.

(21) Ve vztahu k zaměstnancům, kteří jsou nebo mohou být vystaveni azbestu, jsou nutná zvláštní kontrolní a bezpečnostní opatření, včetně opatření s využitím nejmodernějších technologií, aby se koncentrace azbestových vláken ve vzduchu snížila na nejnižší technicky možnou úroveň pod mezní hodnotou pomocí opatření, jako jsou odsávání prachu u zdroje a čištění a údržba prostor. Pro práci v uzavřeném prostoru jsou třeba zvláštní opatření na ochranu zaměstnanců, jako jsou snižování prašnosti, přívod čerstvého vzduchu a používání filtrů HEPA. Důležitou součástí úsilí o významné snížení rizik spojených s expozicí je povinný postup dekontaminace zaměstnanců a zpřísnění požadavků na související školení.

(22) Důležitá jsou preventivní opatření na ochranu zdraví zaměstnanců vystavených azbestu a závazek, který mají členské státy přijmout v souvislosti s dohledem nad jejich zdravím, zejména pokračování zdravotního dohledu po skončení expozice. Příloha I směrnice 2009/148/ES týkající se lékařského dohledu nad zaměstnanci by měla být aktualizována podle současných poznatků o onemocněních, která mohou být způsobena expozicí azbestu. Je důležité, aby příloha I byla pravidelně revidována tak, aby odrážela vývoj vědeckých poznatků.

([10]) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. října 2021 s doporučeními Komisi k ochraně pracovníků před azbestem (Úř. věst. C 184, 5.5.2022, s. 45).

(23) Aby byl umožněn dohled příslušných orgánů členských států nad pracemi, během nichž může dojít k narušení azbestu, a případně zásah příslušných orgánů k zajištění ochrany dotčených zaměstnanců, je důležitý systém oznamování.

(24) Zaměstnavatelé by měli přijmout veškerá opatření nezbytná ke zjištění materiálů, o nichž lze předpokládat, že obsahují azbest, ve vhodném případě na základě informací získaných od vlastníků objektu, jakož i z jiných zdrojů informací, včetně relevantních rejstříků. Nejsou-li tyto informace k dispozici, měl by zaměstnavatel zajistit, aby způsobilý provozovatel v souladu s vnitrostátním právem a zvyklostmi posoudil výskyt materiálů, které azbest obsahují, a výsledek tohoto posouzení by měl získat před zahájením prací. Na základě obdržených informací by měl zaměstnavatel před zahájením jakéhokoli projektu odstraňování azbestu nebo jakýchkoli demoličních, údržbářských nebo renovačních prací zaznamenat informace o přítomnosti nebo předpokládané přítomnosti azbestu v budovách, lodích, letadlech nebo jiných zařízeních, které byly postaveny před tím, než zákaz azbestu stanovený členským státem nabyl účinnosti. Je důležité, aby zaměstnavatelé tyto informace sdělili zaměstnancům, kteří mohou být azbestu vystaveni při práci s ním, při údržbářské práci nebo při jiných činnostech. Zjišťování výskytu materiálů, které azbest obsahují, by nemělo zprostit zaměstnavatele povinnosti provádět posouzení rizik, jak je stanoveno v této směrnici.

(25) Směrnice 2009/148/ES by měla být pravidelně aktualizována, aby zohledňovala nejnovější vědecké poznatky a technický vývoj. Jakékoli takové aktualizace by měly zohledňovat posouzení jednotlivých druhů azbestových vláken a jejich nepříznivých účinků na zdraví. V rámci příštího hodnocení podle článku 22 uvedené směrnice by Komise měla posoudit, zda je třeba rozšířit oblast působnosti uvedené směrnice, zejména zda je třeba zahrnout erionit, riebeckit, winchit, richterit a fluoroedenit, a zda je třeba přijmout další opatření k zajištění ochrany před druhotnou expozicí azbestu na pracovišti. Komise by měla po konzultaci se sociálními partnery předložit Evropskému parlamentu a Radě zprávu, ve které představí výsledky svého posouzení. Bude-li to vhodné, měl by být ke zprávě připojen legislativní návrh na příslušnou změnu směrnice 2009/148/ES.

(26) Zaměstnavatelům, zejména malým a středním podnikům, je třeba při provádění této směrnice poskytnout dostatečnou a cílenou technickou podporu.

(27) Podniky by měly před zahájením demoličních prací nebo odstraňování azbestu získat od příslušných orgánů povolení, která jsou obnovitelná v souladu s vnitrostátním právem a zvyklostmi.

(28) Hasičům a zaměstnancům záchranných služeb hrozí, že budou při své práci vystaveni azbestu. Je proto důležité, aby zaměstnavatelé těchto zaměstnanců v souladu s touto směrnicí posuzovali riziko expozice azbestu a přijímali nezbytná opatření na bezpečnost a ochranu zdraví těchto zaměstnanců. Za účelem podpory zaměstnavatelů při přijímání těchto opatření je důležité, aby Komise vypracovala pokyny, které zohlední specifika činností těchto zaměstnanců a informace týkající se rizik jejich expozice. Tyto pokyny by měly vycházet z osvědčených postupů, které existují v členských státech, a z konzultací s příslušnými zúčastněnými stranami. Za tímto účelem by měla být zavedena systematičtější výměna osvědčených postupů mezi členskými státy.

(29) Za účelem podpory provedení této směrnice je důležité, aby Komise tyto pokyny ve spolupráci s Poradním výborem pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci vypracovala a vydala nejpozději dva roky ode dne vstupu této směrnice v platnost. Tyto pokyny by měly případně zahrnovat zvláštní řešení pro jednotlivá odvětví. Uvedené pokyny by měly rovněž obsahovat informace pro zaměstnavatele o tom, jak při posuzování rizika expozice azbestu nebo materiálům, které azbest obsahují, upřednostnit odstranění azbestu nebo materiálů, které azbest obsahují, před jinými formami nakládání s azbestem. Uvedené pokyny by měly být každých pět let přezkoumány, je-li to vhodné, zejména s ohledem na technologický a vědecký vývoj v oblasti technologie pro zjišťování, měření a signalizaci přítomnosti azbestu.

(30) Útočná válka Ruska proti Ukrajině přináší nejen utrpení ukrajinskému lidu, ale způsobuje rovněž značné škody na infrastruktuře, obytných domech a na zastavěném prostředí obecně. Vzhledem k tomu, že Ukrajina zakázala používání azbestu až v roce 2017, nadcházející obnova země s sebou ponese značné riziko pro zaměstnance, zejména pro ty, kteří budou likvidovat sutiny. Je proto důležité, aby zaměstnavatelé Unie při provádění rekonstrukčních činností ve třetích zemích náležitě zvážili rizika expozice azbestu, která hrozí zaměstnancům.

(31) Vzhledem k tomu, že v nadcházejícím období dojde k nárůstu tepelných renovací budov, je zcela nezbytné podporovat výzkum a vývoj, aby byla zajištěna co nejlepší ochrana zaměstnanců, kteří jsou nebo mohou být azbestu vystaveni.

(32) Jelikož cíle této směrnice, totiž ochrany zaměstnanců před riziky pro jejich zdraví a bezpečnost, která vyplývají nebo mohou vyplývat z expozice azbestu při práci, včetně prevence těchto rizik, nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, ale spíše jej z důvodu rozsahu a účinků této směrnice může být lépe dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné k dosažení tohoto cíle.

(33) Směrnice 2009/148/ES by proto měla být odpovídajícím způsobem změněna,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1

Změny směrnice 2009/148/ES

Směrnice 2009/148/ES se mění takto:

1) V čl. 1 odst. 1 se doplňuje nový pododstavec, který zní:

„Ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/37/ES (*) se použijí vždy, kdykoli jsou příznivější pro ochranu zdraví a bezpečnost zaměstnanců při práci.

(*) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/37/ES ze dne 29. dubna 2004 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům, mutagenům nebo reprotoxickým látkám při práci (šestá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice Rady 89/391/EHS (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 50).“

2) Článek 2 se nahrazuje tímto:

„*Článek 2*

Pro účely této směrnice se „azbestem“ rozumějí tyto vláknité křemičitany, které jsou podle části 3 přílohy VI nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 (*) klasifikovány jako karcinogeny kategorie 1 A:

a) azbest, aktinolit, č. CAS (**) 77536-66-4;

b) azbest, amosit (grunerit), č. CAS 12172-73-5;

c) azbest, antofylit, č. CAS 77536-67-5;

d) azbest, chrysotil, č. CAS 12001-29-5;

e) azbest, krokydolit, č. CAS 12001-28-4;

f) azbest, tremolit, č. CAS 77536-68-6.

(*) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006 (Úř. věst. L 353, 31.12.2008, s. 1).

(**) Číslo v Chemical Abstract Service (CAS).“

3) Článek 3 se mění takto:

a) odstavec 2 se nahrazuje tímto:

„2. V případě jakékoli činnosti, která by mohla zahrnovat riziko expozice azbestovému prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují, se toto riziko posoudí způsobem, který stanoví povahu a stupeň expozice zaměstnanců azbestovému prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují, a zároveň upřednostní odstranění azbestu nebo materiálů, které azbest obsahují, před všemi jinými formami nakládání s azbestem.“;

b) v odstavci 3 se návětí nahrazuje tímto:

„3. Pokud je expozice zaměstnance sporadická a její intenzita nízká a je-li z výsledků posouzení rizik uvedeného v odstavci 2 tohoto článku je zřejmé, že příslušná limitní hodnota stanovená v článku 8 nebude ve vzduchu na pracovišti překročena, mohou se členské státy odchýlit od článku 4, pokud práce zahrnuje:“.

4) V čl. 4 odst. 3 se druhý pododstavec nahrazuje tímto:

„Toto oznámení zahrnuje alespoň stručný popis:

a) umístění pracoviště a případných konkrétních míst, na nichž mají práce probíhat;

b) typů a množství azbestu, který je používán nebo s nímž je nakládáno;

c) prováděných činností a použitých postupů, a to i pokud jde o ochranu a dekontaminaci zaměstnanců, odstraňování odpadu a v relevantních případech výměnu vzduchu při práci v uzavřeném prostoru;

d) počtu zaměstnanců, kteří se prací účastní, seznamu zaměstnanců, kteří budou pravděpodobně na dotčené místo přiděleni, jejich osobního osvědčení o proškolení a data posledního posouzení zdravotního stavu zaměstnanců podle článku 18;

e) data započetí prací a doby jejich trvání;

f) opatření přijatých za účelem snížení expozice zaměstnanců azbestu, včetně přehledu použitého vybavení.

Členské státy zajistí, aby příslušné orgány neuchovávaly informace uvedené v druhém pododstavci písm. d) v souladu s vnitrostátním právem po dobu delší, než je nezbytné k zajištění toho, aby zaměstnanci, kteří vykonávají práci související s azbestem, byli řádně vyškoleni, s náležitým ohledem na dlouhodobé účinky azbestu na zdraví zaměstnanců.“

5) Článek 6 se nahrazuje tímto:

„*Článek 6*

U všech činností uvedených v čl. 3 odst. 1 musí být expozice zaměstnanců azbestovému prachu na pracovišti nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují, snížena na minimum a v každém případě na nejnižší technicky možnou úroveň pod příslušnou limitní hodnotu stanovenou v článku 8, zejména pomocí těchto opatření:

a) počet zaměstnanců, kteří jsou vystaveni nebo kteří by mohli být vystaveni azbestovému prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují, je omezen na nejnižší možný počet;

b) pracovní postupy jsou řešeny tak, aby při nich nevznikal azbestový prach, nebo pokud je to nemožné, aby se předešlo uvolňování azbestového prachu do vzduchu přijetím opatření, jako jsou:

i) snížení tvorby azbestového prachu;

ii) odsávání azbestového prachu u zdroje;

iii) zajišťování průběžného usazování azbestových vláken rozptýlených ve vzduchu;

ba) zaměstnanci podléhají vhodnému postupu dekontaminace;

bb) u prací prováděných v uzavřeném prostoru je zajištěna náležitá ochrana;

c) všechny prostory a vybavení využívané při zpracování azbestu je možné pravidelně a účinně čistit a udržovat a tyto prostory a vybavení jsou pravidelně čištěny a udržovány;

d) azbest nebo materiály, které azbest obsahují a uvolňují prach, jsou skladovány a přepravovány ve vhodném utěsněném obalu;

e) odpad, který není odpadem vznikajícím při těžební činnosti, je sbírán a odstraňován z pracoviště co nejrychleji a ve vhodných utěsněných obalech opatřených štítkem upozorňujícím, že obsahují azbest, a dále se s ním nakládá v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES (*).

_____

(*) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic (Úř. věst. L 312, 22.11.2008, s. 3).“

6) Článek 7 se mění takto:

a) odstavce 1 a 2 se nahrazují tímto:

„1. V závislosti na výsledcích počátečního posouzení rizik a s cílem zajistit dodržování příslušné limitní hodnoty stanovené v článku 8 se měření koncentrace azbestových vláken ve vzduchu na pracovišti provádí v pravidelných intervalech během konkrétních operačních fází.

2. Odběr vzorků odpovídá osobní expozici zaměstnance azbestovému prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují.“;

b) odstavec 5 se nahrazuje tímto:

„5. Doba, během níž probíhá odběr vzorků, musí být taková, aby bylo možné měřením nebo časově váženými výpočty stanovit reprezentativní expozici pro osmihodinové referenční období (jedna směna).“;

c) odstavec 6 se nahrazuje tímto:

„6. „Počítání vláken se provádí elektronovou mikroskopií nebo jakoukoliv alternativní metodou, která poskytuje rovnocenné nebo přesnější výsledky.“;

d) doplňuje se nový odstavec, který zní:

„7. Pro účely měření koncentrace azbestových vláken ve vzduchu uvedeného v odstavci 1 se berou v úvahu pouze vlákna o délce větší než 5 mikrometrů, se šířkou menší než 3 mikrometry a s poměrem délka/šířka větším než 3:1.

Aniž je dotčen první pododstavec tohoto odstavce, vlákna o šířce menší než 0,2 mikrometru se rovněž zohlední pro účely čl. 8 odst. 2 písm. a) od 21. prosince 2029.“

7) Článek 8 se nahrazuje tímto:

„*Článek 8*

1. Do 20. prosince 2029 zaměstnavatelé zajistí, aby žádný zaměstnanec nebyl vystaven koncentraci azbestu ve vzduchu vyšší než 0,01 vlákna na cm^3 vypočtené jako časově vážený průměr za referenční období osmi hodin.

2. Od 21. prosince 2029 zaměstnavatelé zajistí, aby žádný zaměstnanec nebyl vystaven koncentraci azbestu ve vzduchu vyšší než:

a) 0,01 vlákna na cm^3 vypočtené jako časově vážený průměr za referenční období 8 hodin v souladu s čl. 7 odst. 7 druhým pododstavcem, nebo

b) 0,002 vlákna na cm^3 vypočtené jako časově vážený průměr za referenční období 8 hodin.

3. Členské státy zajistí, aby se na zaměstnavatele vztahovala alespoň jedna z limitních hodnot stanovených v odstavci 2.“

8) Článek 10 se mění takto:

a) odstavec 1 se nahrazuje tímto:

„1. Pokud je překročena příslušná limitní hodnota stanovená v článku 8, nebo pokud existuje důvod se domnívat, že materiály, které azbest obsahují a nebyly zjištěny před zahájením prací, byly narušeny a uvolňuje se z nich prach, musí být práce okamžitě zastaveny.

V postižené oblasti se nesmí pokračovat v práci, dokud nebudou přijata vhodná opatření na ochranu dotčených zaměstnanců.

Pokud je překročena příslušná limitní hodnota stanovená v článku 8, musí být zjištěny příčiny překročení této limitní hodnoty a co nejrychleji přijata opatření k nápravě situace.“;

b) odstavec 3 se nahrazuje tímto:

„3. Pokud expozici není možné snížit jinými prostředky a dodržení limitní hodnoty vyžaduje použití osobního ochranného dýchacího přístroje, nesmí být jeho použití trvalé a musí být u každého zaměstnance omezeno na nezbytně nutné minimum. Pro dobu výkonu práce, při které je nutné používat takovýto přístroj, je třeba stanovit pravidelné přestávky odpovídající fyzickým a klimatologickým podmínkám, a to v relevantních případech po konzultacích se zaměstnanci nebo jejich zástupci v rámci podniku nebo závodu v souladu s vnitrostátními právem a zvyklostmi.“

9) V článku 11 se první pododstavec nahrazuje tímto:

„Před započetím demoličních, údržbářských nebo renovačních prací v objektech vybudovaných předtím, než zákaz azbestu stanovený členským státem nabyl účinnosti, přijmou zaměstnavatelé veškerá opatření nezbytná ke zjištění materiálů, které azbest obsahují, zejména na základě informací získaných od vlastníků objektu, od jiných zaměstnavatelů a z jiných zdrojů, včetně příslušných rejstříků. Nejsou-li tyto informace k dispozici, zaměstnavatel zajistí, aby způsobilý provozovatel v souladu s vnitrostátním právem a zvyklostmi posoudil výskyt materiálů, které azbest obsahují, a získal výsledek tohoto posouzení před zahájením prací. Zaměstnavatel poskytne jinému zaměstnavateli na jeho žádost a výhradně za účelem splnění povinnosti stanovené v tomto odstavci veškeré informace získané v rámci tohoto posouzení.“

10) V článku 12 se první pododstavec mění takto:

a) návětí se nahrazuje tímto:

„V případě určitých činností, jako jsou demolice, odstraňování azbestu, rekonstrukce a údržba, u nichž lze předpokládat překročení příslušné limitní hodnoty stanovené v článku 8 navzdory použití všech možných technických preventivních opatření pro omezení koncentrací azbestu ve vzduchu, stanoví zaměstnavatel opatření k zajištění ochrany zaměstnanců během těchto prací, a to zejména tato:“;

b) písmeno a) se nahrazuje tímto:

„a) zaměstnanci obdrží k použití vhodné osobní ochranné prostředky, s nimiž musí být náležitě nakládáno, zejména s prostředky na ochranu dýchacích cest, které jsou individuálně uzpůsobeny uživateli, a to i zkouškami, zda uživateli padnou, v souladu se směrnicí Rady 89/656/EHS (*);

(*) Směrnice Rady 89/656/EHS ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci při práci (třetí samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS) (Úř. věst. L 393, 30.12.1989, s. 18).“;

c) písmeno c) se nahrazuje tímto:

„c) zabrání se rozšíření azbestového prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují, mimo objekt nebo pracovní prostor a při práci vykonávané v uzavřeném prostoru musí být takovýto prostor vzduchotěsný a pod mechanickým odtahem vzduchu.“

11) V čl. 13 odst. 2 druhém pododstavci se písmeno c) nahrazuje tímto:

„c) po dokončení demoličních prací nebo odstranění azbestu se před započetím dalších činností v souladu s vnitrostátním právem a zvyklostmi ověří, zda na pracovišti neexistují rizika expozice azbestu.“

12) Článek 14 se mění takto:

a) odstavec 2 se nahrazuje tímto:

„2. Obsah školení musí být zaměstnancům snadno srozumitelný. Musí jim umožnit, aby získali znalosti a dovednosti, které jsou nezbytné pro prevenci a bezpečnost, v souladu s vnitrostátním právem a zvyklostmi platnými v místě výkonu práce.“;

b) odstavec 3 se nahrazuje tímto:

„3. Minimální požadavky týkající se obsahu, trvání a četnosti školení poskytovaného podle tohoto článku a související dokumentace jsou stanoveny v příloze Ia.“

13) Článek 15 se nahrazuje tímto:

„*Článek 15*

1. Podniky, které hodlají provádět demoliční práce nebo odstraňování azbestu, musí před zahájením prací získat od příslušného orgánu povolení. Za tímto účelem poskytnou příslušnému orgánu alespoň doklad o souladu s článkem 6 a osvědčení o absolvování školení v souladu s článkem 14 a přílohou Ia.

2. Členské státy zveřejní v souladu s vnitrostátním právem a zvyklostmi seznam podniků, které získaly povolení podle odstavce 1.“

14) V článku 18 se zrušuje odstavec 1.

15) Vkládá se nový článek, který zní:

„*Článek 18c*

1. Komise v rámci následujícího hodnocení v souladu s článkem 22 posoudí, zda je nutné aktualizovat seznam vláknitých křemičitanů obsažený v článku 2 s ohledem na vědecké poznatky a zda jsou potřebná další opatření k zajištění ochrany před druhotnou expozicí azbestu při práci.

2. V návaznosti na hodnocení uvedené v odstavci 1 tohoto článku a po konzultaci s Poradním výborem pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci Komise posoudí, zda je vhodné nebo nezbytné aktualizovat seznam vláknitých křemičitanů obsažený v článku 2. Komise zejména posoudí, zda je vhodné do oblasti působnosti této směrnice zahrnout další vláknité křemičitany, jako jsou erionit, riebeckit, winchit, richterit a fluoroedenit, a zda je vhodné přijmout dodatečná opatření k zajištění ochrany před druhotnou expozicí azbestu při práci. Bude-li to vhodné, Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě příslušný legislativní návrh.“

16) Článek 19 se mění takto:

a) odstavec 1 se zrušuje;

b) odstavec 2 se nahrazuje tímto:

„2. Zaměstnavatel zanese informace o zaměstnancích vykonávajících činnosti uvedené v čl. 3 odst. 1 do seznamu. V těchto informacích se uvede povaha a délka trvání činnosti a expozice, které byli zaměstnanci vystaveni. K tomuto seznamu má přístup lékař nebo orgán odpovědný za lékařský dohled. Zaměstnanci mají přístup k výsledkům v seznamu, které se jich osobně týkají. Zaměstnanci nebo jejich zástupci mají dále přístup k anonymním neosobním informacím v seznamu.“

17) Článek 21 se nahrazuje tímto:

„*Článek 21*

Členské státy vedou rejstřík všech případů lékařsky diagnostikovaných nemocí z povolání souvisejících s azbestem. Orientační seznam nemocí, které mohou být způsobeny expozicí azbestu, je obsažen v příloze I.“

18) Vkládá se nový článek, který zní:

„*Článek 22a*

1. Komise posoudí do 31. prosince 2028 proveditelnost dalšího snížení limitních hodnot na základě zpráv členských států předložených podle článku 22, dostupnost vědeckých důkazů, technický vývoj a vztah mezi novými analytickými metodami a číselnou limitní hodnotou.

2. Komise poskytne náležitou technickou podporu zaměstnavatelům, kteří plní požadavky této směrnice, a informace o příslušných finančních prostředcích Unie s cílem pomoci členským státům tyto finanční prostředky co nejlépe využít a usnadnit k nim přístup, zejména malým a středním podnikům, včetně mikropodniků.“

19) V příloze I se bod 1 nahrazuje tímto:

„1. Podle současných znalostí může expozice volným azbestovým vláknům vyvolávat přinejmenším tyto nemoci:

— azbestóza,

— mezoteliom,

— rakovina plic,

— rakovina trávicího ústrojí,

— rakovina hrtanu,

— rakovina vaječníků,

— nemaligní pleurální onemocnění.“

20) Znění obsažené v této příloze se vkládá jako příloha Ia.

Článek 2

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 21. prosince 2025. Znění těchto předpisů sdělí neprodleně Komisi.

2. Odchylně od odstavce 1 tohoto článku uvedou členské státy v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s čl. 1 bodem 6 písm. c) a d) (pokud jde o čl. 7 odst. 7 druhý pododstavec směrnice 2009/148/ES) a bodem 7 (pokud jde o čl. 8 odst. 2 a 3 směrnice 2009/148/ES) do 21. prosince 2029. Znění těchto předpisů sdělí neprodleně Komisi.

Před tím, než členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy v souladu s prvním pododstavcem, stanoví vždy, kdy je to možné, počet vláken pomocí PCM v souladu s metodou doporučenou v roce 1997 Světovou zdravotnickou organizací nebo jakoukoli jinou metodou, která poskytuje rovnocenné nebo přesnější výsledky.

3. Předpisy přijaté členskými státy podle odstavců 1 a 2 musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo takový odkaz musí být učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

4. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 3

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 4

Tato směrnice je určena členským státům.

Ve Štrasburku dne 22. listopadu 2023.

Za Evropský parlament	*Za Radu*
předsedkyně	*předseda*
R. METSOLA	P. NAVARRO RÍOS

PŘÍLOHA

„PŘÍLOHA Ia

Minimální požadavky na školení

Zaměstnanci, kteří jsou nebo by mohli být vystaveni azbestovému prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují, musí absolvovat povinné školení zahrnující alespoň tyto minimální požadavky:

1. Školení se poskytuje na počátku pracovněprávního vztahu a vždy, kdy jsou zjištěny další vzdělávací potřeby.
2. Délka školení je přiměřená úkolům dotčených zaměstnanců.
3. Školení poskytuje instruktor, jehož kvalifikace je uznána v souladu s vnitrostátním právem a zvyklostmi.
4. Každý zaměstnanec, který úspěšně absolvoval školení, obdrží osvědčení o školení, v němž jsou uvedeny veškeré následující informace:
   a) datum konání školení;
   b) délka trvání školení;
   c) obsah školení;
   d) jazyk školení;
   e) jméno, kvalifikace a kontaktní údaje instruktora či instituce poskytující školení, případně obou.
5. Zaměstnanci, kteří jsou nebo by mohli být vystaveni azbestovému prachu nebo prachu z materiálů, které azbest obsahují, musí absolvovat teoretické a praktické školení týkající se alespoň:
   a) použitelného práva členského státu, na jehož území je práce vykonávána;
   b) vlastností azbestu a jeho účinků na zdraví, včetně synergického účinku kouření;
   c) typů výrobků nebo materiálů, které by mohly azbest obsahovat;
   d) operací, které by mohly způsobit expozici azbestu, a významu preventivních kontrol s cílem minimalizovat tuto expozici;
   e) bezpečných pracovních postupů, kontrol a ochranných prostředků;
   f) náležité úlohy, volby, výběru, omezení a správného používání ochranných prostředků se zvláštním důrazem na prostředky na ochranu dýchacích cest;
   g) nouzových postupů;
   h) dekontaminačních postupů;
   i) nakládání s odpadem;
   j) požadavků na lékařský dohled.

   Školení musí být co nejvíce přizpůsobeno povaze povolání zaměstnanců a konkrétním úkolům a pracovním metodám, které dané povolání obnáší.
6. Zaměstnanci, kteří provádějí demoliční práce nebo odstraňování azbestu, musí v souladu s touto směrnicí kromě školení stanoveného podle bodu 5 absolvovat školení o používání technologických zařízení a strojů k omezení uvolňování a šíření azbestových vláken během pracovních procesů.“